

Економіка

УДК 338.242.2:69(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18258330>

**Стратегічні пріоритети забезпечення економічної безпеки будівельної
галузі України в умовах післявоєнного відновлення**

Титок Вікторія Вікторівна,

кандидат економічних наук, доцент, кафедра економіки будівництва,
Київський національний університет будівництва і архітектури,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-9527-3006>

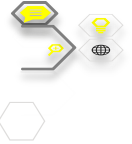
Ємельянова Олена Миколаївна,

кандидат наук з державного управління, доцент,
кафедра організації та управління будівництвом,
Київський національний університет будівництва і архітектури,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-9831-4734>

Прийнято: 28.12.2025 | Опубліковано: 15.01.2026

***Анотація.** Будівництво виконує основну відновлювальну та мультиплікативну функцію в національній економіці, однак скорочення підприємницької бази, фрагментоване відновлення виробництва, нестійка фінансова результативність і залежність від зовнішнього фінансування актуалізують проблему забезпечення економічної безпеки галузі на системній основі.*

Метою дослідження є обґрунтування стратегічних орієнтирів забезпечення економічної безпеки будівельної галузі України на основі аналізу її інституційних, виробничих і фінансових характеристик у довгостроковій



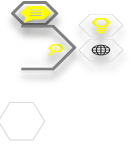
динаміці та в умовах післявоєнного відновлення.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, зокрема аналіз і синтез, узагальнення, порівняльний аналіз, індексний метод, а також методи структурно-динамічного та системного аналізу. Емпіричну базу сформовано на основі офіційних статистичних даних щодо кількості суб'єктів господарювання будівельної галузі, обсягів виробленої продукції, доходів від виконання будівельних робіт на умовах підяду та рівня операційної рентабельності підприємств за 2013–2024 роки.

У результаті дослідження встановлено, що відновлення будівельної галузі має фрагментований характер і супроводжується структурною асиметрією підприємницької бази, концентрацією ринку та нестійкою фінансовою результативністю. Доведено, що помірне відновлення операційної рентабельності у 2023–2024 роках не забезпечує достатньої фінансової самодостатності підприємств та обмежує їхню здатність до самофінансування. Систематизовано фінансові, структурні, інституційні й відновлювальні загрози, які формують багаторівневі ризики економічної безпеки галузі. На цій основі обґрунтовано систему стратегічних пріоритетів, спрямованих на підвищення фінансової стійкості підприємств, відновлення збалансованої структури галузі, диверсифікацію джерел фінансування та вдосконалення інституційних умов реалізації післявоєнних проєктів.

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості їх використання при формуванні державної політики післявоєнного відновлення, галузевих програм розвитку будівництва та системи моніторингу економічної безпеки.

Ключові слова: *економічна стійкість, будівельна діяльність, післявоєнне відновлення, фінансова результативність, підприємницька*



структура, інституційні ризики, державна політика розвитку, економічна безпека.

**Strategic priorities for ensuring the economic security of Ukraine's
construction industry in the context of post-war recovery**

Viktoriya Tytok,

Candidate of Economic Sciences (PhD in Economics), Associate Professor,
Department of Construction Economics,
Kyiv National University of Construction and Architecture,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-9527-3006>

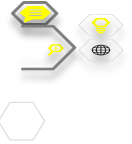
Olena Emelianova,

Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor,
Department of Organization and Construction Management,
Kyiv National University of Construction and Architecture,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-9831-4734>

Abstract: *Construction performs a key restorative and multiplier function in the national economy; however, the contraction of the entrepreneurial base, fragmented recovery of production, unstable financial performance, and dependence on external financing bring to the fore the need to ensure the industry's economic security on a systemic basis.*

The purpose of the study is to substantiate strategic guidelines for ensuring the economic security of Ukraine's construction industry based on an analysis of its institutional, production, and financial characteristics in long-term dynamics and in the context of post-war recovery.

The methodological framework of the study comprises general scientific and



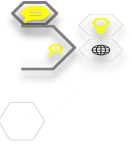
special research methods, including analysis and synthesis, generalization, comparative analysis, the index method, as well as structural-dynamic and systems analysis. The empirical base is formed using official statistical data on the number of construction industry business entities, volumes of output, revenues from construction works performed under contract, and the level of operating profitability of enterprises for 2013–2024.

The results show that the recovery of the construction industry is fragmented and accompanied by structural asymmetry of the entrepreneurial base, market concentration, and unstable financial performance. It is demonstrated that the moderate recovery of operating profitability in 2023–2024 does not ensure sufficient financial self-sufficiency of enterprises and constrains their capacity for self-financing. Financial, structural, institutional, and recovery-related threats are systematized, forming multi-level risks to the industry's economic security. On this basis, a system of strategic priorities is substantiated, aimed at strengthening enterprises' financial resilience, restoring a balanced industry structure, diversifying sources of financing, and improving institutional conditions for the implementation of post-war projects.

The practical significance of the findings lies in their applicability to the formulation of post-war recovery public policy, sectoral construction development programs, and the economic security monitoring system.

Keywords: *economic resilience, construction activity, post-war recovery, financial performance, entrepreneurial structure, institutional risks, development policy, economic security.*

Постановка проблеми. Будівельна галузь відіграє важливу роль у відновленні економічного потенціалу країни, формуванні інфраструктурної основи розвитку та активізації суміжних секторів економіки. В умовах післявоєнної трансформації саме будівництво є одним із визначальних

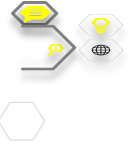


інструментів відтворення житлового фонду, виробничих потужностей і соціальної інфраструктури, що зумовлює зростання його системного значення для національної економіки [1, с. 135]. Водночас функціонування будівельної галузі відбувається в середовищі підвищеної невизначеності, обмеженого інвестиційного ресурсу та посилення фінансових і інституційних ризиків.

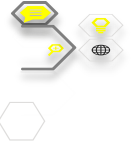
Скорочення кількості суб'єктів господарювання, структурна асиметрія підприємницької бази, фрагментоване відновлення обсягів виробництва й доходів, а також нестійкий характер операційної рентабельності підприємств свідчать про наявність системних дисбалансів у розвитку галузі. У таких умовах навіть відновлення ділової активності не гарантує фінансової самодостатності підприємств і не забезпечує належного рівня стійкості до зовнішніх викликів [2; 3, с. 100]. Це підсилює ризики уповільнення реалізації масштабних відновлювальних проєктів та знижує ефективність використання бюджетних і донорських ресурсів.

Зазначені тенденції актуалізують потребу в переосмисленні підходів до забезпечення економічної безпеки будівельної галузі, зокрема в частині формування довгострокових стратегічних орієнтирів, здатних поєднати завдання фінансової стійкості підприємств, збалансованого структурного розвитку та інституційної передбачуваності процесів післявоєнного відновлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика стійкості та економічної безпеки будівельної галузі в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій активно досліджується в сучасній науковій літературі з позицій управління, інституційних змін, інвестиційних процесів та цифрової модернізації. Зокрема, Ю. Хуа та співавтори (Y. Hua et al.) доводять, що здатність будівельних організацій адаптуватися до кризових ситуацій істотно залежить від рівня розвитку систем управління даними, які підвищують організаційну гнучкість і підтримують прийняття управлінських рішень в

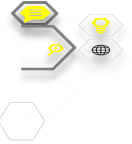


умовах невизначеності [4]. Науковець Р. Давимука (R. Davymuka) підкреслює, що в умовах воєнних обмежень інвестиційна активність у будівництві формується нерівномірно, а регіональні механізми залучення публічних і приватних інвестицій відіграють важливу роль у збереженні підприємницького потенціалу галузі [5]. Водночас О. Коба акцентує на тому, що руйнування інфраструктури, порушення логістичних зв'язків і дефіцит фінансових та трудових ресурсів формують системні загрози для функціонування будівельної галузі, подолання яких потребує комплексних рішень у сфері економічної безпеки [2]. Дослідник Х. Сіфуентес-Фаури (J. Cifuentes-Faura) обґрунтовує, що ефективність післявоєнного відновлення значно залежить від інтеграції принципів сталого розвитку, енергоефективності та прозорого управління, що підвищує довгострокову економічну результативність відновлювальних процесів [6]. На макроекономічному рівні Н. Канседал та колеги (N. Kantsedal et al.) показують, що повномасштабна війна спричинила масштабні збурення у світових фінансових і енергетичних ринках, формуючи жорсткі фінансові умови, які опосередковано впливають на темпи відновлення галузей національних економік [7]. У цьому контексті А. Іліна (A. Ilina) наголошує на визначальній ролі людського капіталу та інноваційних підходів до його розвитку, від яких залежить здатність галузей економіки до структурної модернізації в умовах воєнних і євроінтеграційних трансформацій [8; 9]. Доповнюючи цей підхід, В. Ганчев (V. Ganchev) [10] та Г. Кришталь [3] зазначають, що впровадження цифрових і аналітичних інструментів, зокрема штучного інтелекту, підвищує адаптивність бізнесу до ринкових змін, однак потребує стабільного інституційного середовища та значних інвестиційних ресурсів. Науковиця Ю. Гасенко підкреслює, що ефективне управління запасами через оптимізацію їх обсягу та структури є важливим чинником фінансової стабільності підприємств, оскільки забезпечує безперервність



операційної діяльності, підвищення ліквідності та зниження витрат, що має критичне значення для підтримання стійкості бізнесу в умовах ресурсних обмежень [11]. У ширшому макроекономічному контексті О. Гетманенко показує, що сучасні військові конфлікти спричиняють системні зрушення в глобальній економіці через порушення ланцюгів постачання, енергетичні та фінансові нестабільності й зміну інвестиційних потоків, посилюючи ризики економічної безпеки національних економік [12]. На галузевому рівні В. Титок та Ю. Сиволап обґрунтовують, що інтегроване управління вартістю життєвого циклу будівельних об'єктів із використанням цифрових технологій та механізмів державно-приватного партнерства є важливою умовою довгострокової економічної доцільності інвестиційних проєктів [13]. Водночас О. Емельянова та співавтори (О. Emelianova et al.) доводять, що системна цифрова трансформація будівельних процесів із використанням BIM, IoT та AI підвищує організаційну ефективність і адаптивність підприємств, знижуючи операційні ризики в умовах структурних змін [14]. Інституційний вимір доповнюють М. Климак (М. Klymak) та Т. Вландас (T. Vlandas), які свідчать, що під час війни система публічних закупівель зберігає формальну прозорість, однак це супроводжується зниженням економічної ефективності через скорочення конкуренції та зростання вартості контрактів [15]. Дослідники С. Кириченко та М. Кацевич зазначають, що фінансові обмеження галузі поглиблюються через високий рівень ринкових, валютних, кредитних і ліквідних ризиків, а також фрагментарність систем управління ризиками та недостатню цифровізацію [16].

У сукупності наведені дослідження демонструють, що економічна безпека будівельної галузі в умовах воєнних і післявоєнних трансформацій формується під впливом взаємопов'язаних фінансових, технологічних та інституційних чинників, що потребує комплексного стратегічного підходу до забезпечення її стійкості.



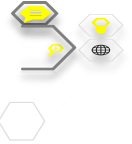
Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значний науковий доробок, у сучасних дослідженнях здебільшого акцентується на окремих аспектах функціонування будівельної галузі, таких як фінансові ризики, цифрова трансформація, інституційні обмеження та інвестиційні механізми відновлення. Водночас залишаються недостатньо опрацьованими питання комплексної оцінки економічної безпеки будівельної галузі з урахуванням взаємозв'язку інституційних, виробничих і фінансових чинників у довгостроковій динаміці, а також їх трансформації під впливом воєнних втрат і післявоєнних відновлювальних процесів. Недостатньо систематизованими є й підходи до формування стратегічних орієнтирів забезпечення економічної безпеки галузі, зорієнтованих не лише на подолання поточних кризових наслідків, а й на підвищення її стійкості в перспективі реалізації масштабних програм відбудови.

Відповідно, практична цінність цього дослідження полягає в обґрунтуванні цілісного підходу до визначення стратегічних орієнтирів забезпечення економічної безпеки будівельної галузі України на основі аналізу основних структурних і фінансово-економічних тенденцій її розвитку, що дозволяє адаптувати управлінські рішення до викликів післявоєнного відновлення.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування системи стратегічних орієнтирів забезпечення економічної безпеки будівельної галузі України на основі комплексного аналізу її інституційних, виробничих і фінансових характеристик у довгостроковій динаміці та в умовах післявоєнного відновлення.

Для досягнення поставленої мети в дослідженні передбачено виконання таких завдань:

1) проаналізувати інституційні й виробничі характеристики будівельної галузі України у довгостроковій динаміці (2013–2024 рр.) для



виявлення структурних змін, трансформацій підприємницького середовища та їхнього впливу на рівень економічної безпеки галузі;

2) оцінити фінансові параметри функціонування будівельної галузі шляхом аналізу динаміки обсягів виробленої продукції, доходів від виконання будівельних робіт і показників рентабельності підприємств у контексті кризових та післявоєнних умов;

3) ідентифікувати основні загрози економічній безпеці будівельної галузі України та обґрунтувати систему стратегічних орієнтирів її забезпечення в умовах післявоєнного відновлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна безпека галузі відображає такий стан її функціонування, за якого забезпечується стійкість до дестабілізаційних впливів, збереження й відтворення виробничого потенціалу, а також здатність до адаптації в умовах структурних зрушень і кризових трансформацій. У галузевому вимірі економічна безпека формується під впливом не лише фінансових результатів діяльності підприємств, а й масштабів підприємницької активності, структури суб'єктів господарювання та інституційних умов функціонування ринку.

Будівельна галузь має специфічні риси, які посилюють значення економічної безпеки саме на галузевому рівні. Висока капіталомісткість будівельної діяльності зумовлює постійну потребу в залученні значних фінансових ресурсів, що підвищує чутливість галузі до інвестиційних обмежень і змін макроекономічної кон'юнктури [17, с. 88]. Тривалі виробничі цикли, характерні для більшості будівельних проєктів, ускладнюють прогнозування фінансових результатів і підвищують ризики незавершеного виробництва. Водночас значна залежність будівництва від інвестиційних потоків і державного замовлення, особливо в процесі післявоєнного відновлення, визначає необхідність оцінювання здатності галузі функціонувати стабільно в умовах нерівномірного та часто фрагментованого



фінансування [18].

З урахуванням зазначених особливостей оцінку економічної безпеки будівельної галузі доцільно базувати на системі взаємопов'язаних показників, що відображають послідовний перехід від інституційної основи функціонування галузі до фінансових результатів її діяльності. Кількість діючих суб'єктів господарювання за розмірами підприємств є базовим індикатором інституційного складника економічної безпеки, оскільки характеризує рівень підприємницької активності, структурну стійкість галузі та її здатність до самовідновлення після кризових дестабілізаційних впливів. Аналіз динаміки цього показника у важливі переломні роки дозволяє одночасно оцінити масштаби втрат підприємницького потенціалу, процеси концентрації або фрагментації будівельного ринку та початкові ознаки відновлення галузі в умовах післявоєнної трансформації (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка кількості діючих суб'єктів будівельної галузі України за розмірами підприємств та індекси зміни у 2013–2024 роках

Рік	Великі підприємства, од.	Індекс	Середні підприємства, од.	Індекс	Малі підприємства, од.	Індекс
2013	13	1,00	1 215	1,00	51 755	1,00
2015	5	0,38	792	0,65	54 331	1,05
2020	14	1,08	927	0,76	55 985	1,08
2022	7	0,54	677	0,56	44 036	0,85
2024	8	0,62	593	0,49	50 558	0,98

Індекс розраховано відносно 2013 року (2013 = 1,00)

Джерело: побудовано авторами за [19]

Аналіз даних свідчить про загальну тенденцію скорочення кількості діючих суб'єктів будівельної галузі України у 2013–2024 роках, що відображає ослаблення її інституційної основи та підвищення ризиків економічної



безпеки. Уже у 2015 році, попри незначне зростання загальної кількості підприємств порівняно з 2013 роком, відбулися суттєві структурні зрушення, зокрема різке скорочення кількості великих і середніх підприємств, що свідчить про підвищену вразливість галузі до макроекономічних та інвестиційних потрясінь. Період до 2020 року характеризувався відносною стабілізацією загальної кількості суб'єктів, однак структурні зміни мали асиметричний характер: збільшення кількості великих підприємств відбувалося на тлі стійкого скорочення середнього бізнесу, що вказує на тенденцію до концентрації будівельного ринку. Повномасштабна війна у 2022 році зумовила різке скорочення кількості суб'єктів у всіх сегментах, причому найбільш вразливим виявився сегмент середніх підприємств, кількість яких зменшилася майже до половини рівня 2013 року. Часткове відновлення підприємницької активності у 2024 році відбувається переважно завдяки малому підприємству, тоді як сегмент середніх підприємств продовжує звужуватися. Така структурна асиметрія обмежує інституційну спроможність будівельної галузі до реалізації масштабних проєктів післявоєнного відновлення та формує додаткові виклики для забезпечення її економічної безпеки.

У цьому контексті особливої ваги набуває аналіз обсягів виробленої продукції, який дозволяє оцінити не лише масштаби ділової активності галузі, а й ступінь концентрації виробництва в умовах скорочення підприємницької бази (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка обсягу виробленої продукції суб'єктів будівельної галузі України за розмірами підприємств у 2013–2024 роках

Рік	Великі підприємства тис. грн	Індекс	Середні підприємства, тис. грн	Індекс	Малі підприємства, тис. грн	Індекс
2013	22 307 986,3	1,00	к/с	—	к/с	—



2015	17 866 373,1	0,80	59 616 513,6	1,00	64 766 439,9	1,00
2020	61 124 697,8	2,74	176 586 951,8	2,96	221 403 812,8	3,42
2022	22 995 953,0	1,03	101 658 670,8	1,70	134 646 350,6	2,08
2024	42 498 566,7	1,91	к/с	—	к/с	—

*Індекс розраховано відносно базового року для відповідної групи підприємств (2013 р. – для великих підприємств; 2015 р. – для середніх і малих підприємств)

Примітка: к/с – дані не оприлюднювалися Держстатом з міркувань конфіденційності.

Джерело: побудовано авторами за [19]

Представлені дані засвідчують значну волатильність обсягів виробленої продукції будівельної галузі України у 2013–2024 роках, що безпосередньо впливає на рівень її економічної безпеки. У період до 2020 року галузь демонструвала стійке зростання ділової активності: загальний обсяг виробництва у 2020 році перевищив рівень 2013 року більш ніж у три рази. Це зростання відбувалося на тлі скорочення кількості суб'єктів господарювання, що свідчить про підвищення концентрації виробництва та зростання навантаження на окремі сегменти ринку. Особливо динамічно в докризовий період зростали обсяги виробництва малих і середніх підприємств, що вказує на їхню вагомую роль у формуванні виробничого потенціалу галузі. Водночас така залежність від обмеженого кола активних суб'єктів підвищувала чутливість будівельної галузі до зовнішніх викликів. Повномасштабна війна у 2022 році спричинила різке скорочення обсягів виробленої продукції – до 56 % від рівня 2020 року, що стало одним з основних ударів по фінансовому складнику економічної безпеки галузі. У 2023–2024 роках спостерігається поступове відновлення обсягів будівельної продукції, однак їх рівень у 2024 році все ще не досяг пікових значень 2021 року. Відновлення має фрагментований характер і значно залежить від окремих великих підрядників та інвестиційних проєктів, що при збереженні структурної асиметрії підприємницької бази формує додаткові ризики для стійкого післявоєнного



розвитку будівельної галузі України.

Для оцінки фінансової стійкості галузі доцільним є аналіз доходу від виконання будівельних робіт на умовах підряду як важливого індикатора фінансової результативності та економічної безпеки будівельних підприємств. Дохід від виконання будівельних робіт характеризує фінансову результативність основної діяльності підприємств галузі й відображає ступінь їхньої залежності від контрактних відносин, інвестиційних програм і бюджетного фінансування. Аналіз динаміки цього показника дозволяє оцінити стійкість фінансових потоків у будівництві, а також виявити ризики, пов'язані із затримками фінансування, скороченням інвестиційної активності або порушенням реалізації проєктів у кризові періоди (рис. 1).

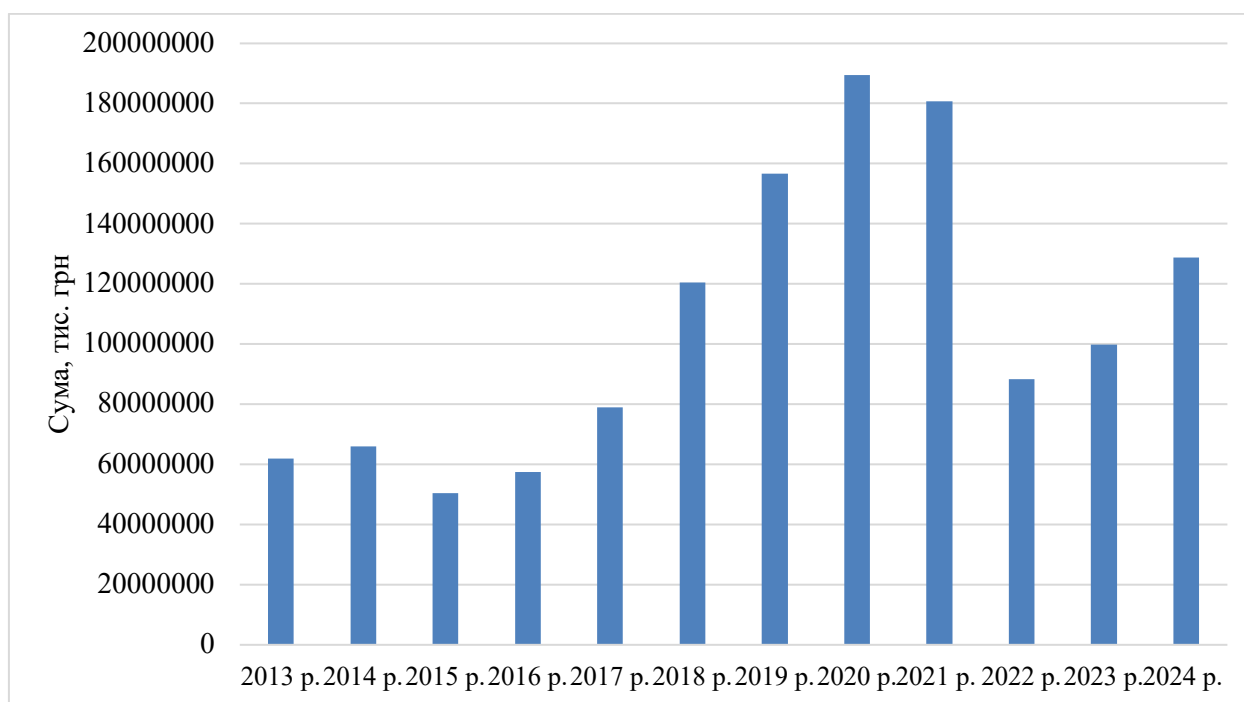
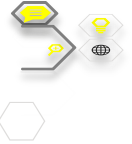


Рис. 1. Динаміка доходу від виконання будівельних робіт на умовах підряду в Україні у 2013–2024 роках

Джерело: побудовано авторами за [19]

Динаміка доходу від виконання будівельних робіт на умовах підряду у 2013–2024 роках відображає високу чутливість фінансових потоків



будівельної галузі до макроекономічних та воєнних викликів. Упродовж 2013–2019 років спостерігалось стале зростання доходів, що свідчило про розширення підрядного ринку та активізацію інвестиційної діяльності. Пікових значень показник досяг у 2020–2021 роках, що відповідало періоду найвищої ділової активності галузі. Різке скорочення доходів у 2022 році – більш ніж удвічі порівняно з 2021 роком – стало наслідком повномасштабної війни, руйнування інфраструктури та призупинення значної частини інвестиційних проєктів. Це суттєво послабило фінансовий складник економічної безпеки будівельної галузі, загостривши проблему ліквідності та залежності підприємств від зовнішніх джерел фінансування. У 2023–2024 роках спостерігається відновлення доходів від підрядних робіт, однак їх рівень у 2024 році все ще не досягає довоєнних максимумів. Така динаміка свідчить про неповне відновлення контрактних та інвестиційних потоків і збереження підвищених фінансових ризиків у будівельній галузі. В умовах післявоєнного відновлення це актуалізує необхідність формування стратегічних пріоритетів, спрямованих не лише на нарощування обсягів доходів, а й на підвищення ефективності їх використання та фінансової стійкості підприємств.

У цьому контексті особливого значення набуває аналіз рівня рентабельності операційної діяльності підприємств будівельної галузі, оскільки саме операційна діяльність відображає результати основного виду господарської діяльності – виконання будівельних робіт і надання пов'язаних із ними послуг. На відміну від показників рентабельності всієї діяльності, операційна рентабельність менше залежить від фінансових, інвестиційних та разових позареалізаційних чинників і дає змогу об'єктивніше оцінити ефективність виробничо-господарських процесів у галузі (рис. 2).

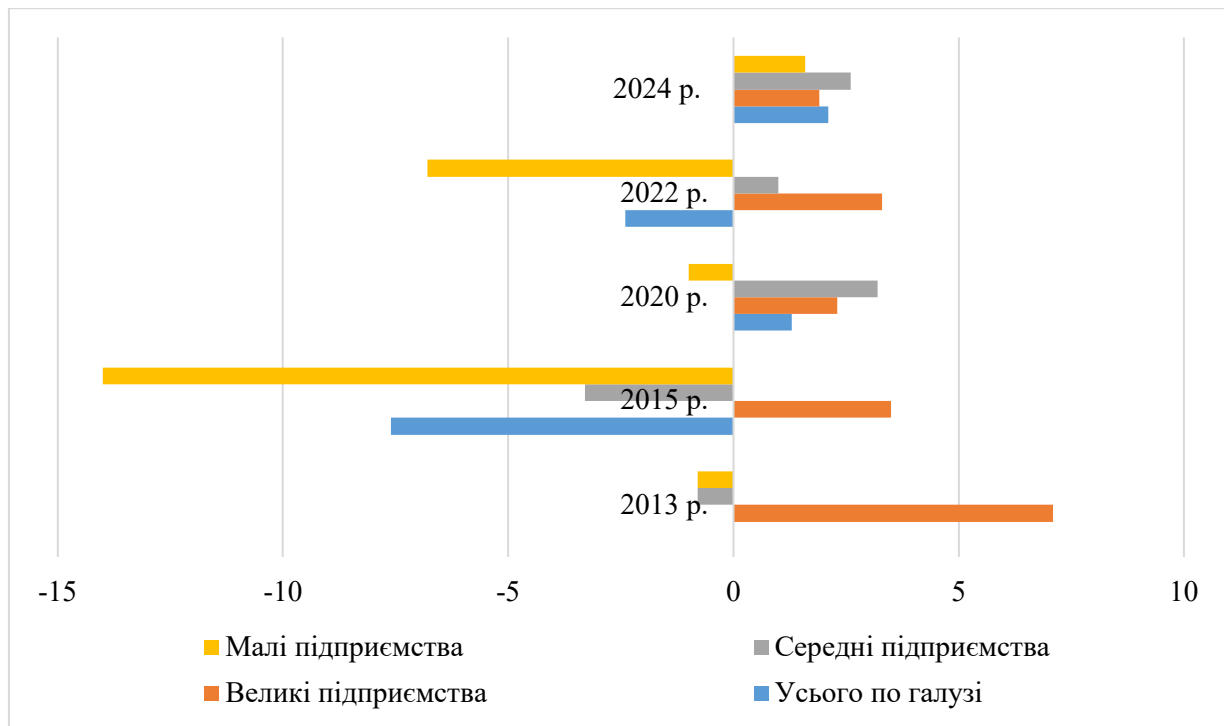
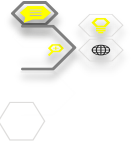


Рис. 2. Динаміка рівня рентабельності операційної діяльності підприємств будівельної галузі України за розмірами підприємств у 2013–2024 роках

Джерело: побудовано авторами за [19]

Візуалізація засвідчує високу нестабільність операційної рентабельності підприємств будівельної галузі України у 2013–2024 роках, що є важливим чинником ризику її економічної безпеки. У довгостроковій динаміці галузь характеризується чергуванням низької прибутковості та збитковості, що обмежує можливості формування внутрішніх джерел розвитку. Найбільш вразливими залишаються малі підприємства, тоді як великі демонструють відносно вищу та стабільнішу операційну ефективність, що свідчить про кращу здатність протистояти зовнішнім викликам. У 2023–2024 роках у всіх групах підприємств зафіксовано відновлення позитивної рентабельності, однак її рівень залишається помірним і не забезпечує фінансової самодостатності галузі, що зберігає залежність від зовнішнього фінансування та обмежує накопичення капіталу.



Сукупність виявлених тенденцій, зокрема скорочення підприємницької бази, фрагментоване відновлення обсягів і доходів та нестійка операційна рентабельність, створює підґрунтя для ідентифікації основних загроз економічній безпеці будівельної галузі України в умовах післявоєнного відновлення, які мають комплексний фінансово-структурний та інституційний характер (табл. 3).

Таблиця 3

Загрози економічній безпеці будівельної галузі України в умовах
післявоєнного відновлення

Зміст загрози	Основні прояви за результатами аналізу	Наслідки для економічної безпеки галузі
Фінансові загрози		
Низька та нестійка рентабельність операційної діяльності; дефіцит власного капіталу	Помірні значення операційної рентабельності у 2023–2024 рр.; тривале перебування галузі в зоні низької прибутковості; залежність від зовнішнього фінансування	Обмеження можливостей самофінансування; висока чутливість до коливань витрат і доходів; зростання фінансових ризиків у реалізації проєктів
Структурні загрози		
Скорочення кількості суб’єктів господарювання та концентрація будівельного ринку	Зменшення кількості підприємств порівняно з 2010 р.; відновлення переважно через активізацію малого бізнесу; зростання ролі великих підрядників	Ослаблення конкурентного середовища; структурна асиметрія галузі; зниження спроможності до масштабного відновлення
Інституційні загрози		
Нестабільність регуляторного середовища та контрактних відносин	Висока залежність доходів від підрядних контрактів; ризики затримок платежів; ускладнення планування	Підвищення транзакційних витрат; зниження інвестиційної привабливості; обмеження довгострокового

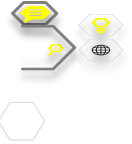


Зміст загрози	Основні прояви за результатами аналізу	Наслідки для економічної безпеки галузі
	діяльності підприємств	планування
Ризики післявоєнного відновлення		
Неритмічність фінансування та залежність від бюджетних і донорських ресурсів	Фрагментоване відновлення обсягів виробництва та доходів; нерівномірна реалізація проєктів; важлива роль зовнішніх джерел	Нестійкість темпів відновлення; ризик зупинки проєктів; зростання організаційних і фінансових загроз

Джерело: власна розробка авторів

Нестійка операційна рентабельність обмежує здатність підприємств до накопичення капіталу, що в поєднанні зі скороченням підприємницької бази та концентрацією ринку знижує адаптивний потенціал галузі. Водночас інституційна нестабільність і залежність від зовнішніх джерел фінансування посилюють ризики реалізації масштабних проєктів післявоєнного відновлення. Виявлені фінансові, структурні, інституційні та відновлювальні загрози мають системний характер і формуються під впливом сукупності довгострокових та кризових чинників розвитку будівельної галузі. Результати проведеного аналізу засвідчують, що нестійка операційна рентабельність, скорочення підприємницької бази, концентрація ринку та залежність від зовнішніх джерел фінансування є взаємопов'язаними чинниками, які в сукупності формують багаторівневі ризики для економічної безпеки будівельної галузі України.

У таких умовах застосування фрагментарних антикризових заходів не забезпечує необхідного ефекту, оскільки не усуває структурних дисбалансів і не створює передумов для довгострокової фінансової стійкості галузі. Це зумовлює необхідність переходу до формування цілісної системи стратегічних пріоритетів, спрямованих на підвищення фінансової спроможності підприємств, відновлення збалансованої структури галузі, удосконалення

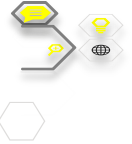


інституційного середовища та забезпечення прогнозованості процесів післявоєнного відновлення (табл. 4).

Таблиця 4

Взаємозв'язок загроз економічній безпеці будівельної галузі та стратегічних пріоритетів її забезпечення

Основна загроза	Емпіричні прояви за результатами аналізу	Стратегічний пріоритет	Аналітичне обґрунтування
Нестійка операційна рентабельність і дефіцит власного капіталу	Помірні та нестабільні значення операційної рентабельності у 2023–2024 рр.; обмежені можливості самофінансування	Підвищення фінансової стійкості підприємств	Зміцнення внутрішніх фінансових ресурсів є базовою умовою зниження залежності від зовнішнього фінансування та підвищення економічної безпеки
Скорочення кількості суб'єктів та структурна асиметрія	Втрата підприємств порівняно з 2010 р.; домінування великих підрядників	Підтримка малого та середнього бізнесу	Збалансована підприємницька структура підвищує адаптивність галузі та її здатність до масштабного відновлення
Висока залежність доходів від підрядних контрактів	Волатильність доходів; затримки фінансування; контрактні ризики	Інституційне посилення підрядних відносин	Прозорі та прогнозовані контрактні механізми знижують транзакційні витрати та фінансові ризики
Фрагментоване відновлення та донорська залежність	Неритмічність фінансування; проектна дисперсність	Диверсифікація джерел фінансування відновлення	Розширення фінансових інструментів підвищує стійкість



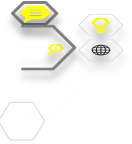
Основна загроза	Емпіричні прояви за результатами аналізу	Стратегічний пріоритет	Аналітичне обґрунтування
			відновлювальних процесів
Обмежена ефективність управління та прозорості	Зростання витрат; складність контролю реалізації проєктів	Підвищення ефективності та прозорості галузі	Прозорість і ефективне управління знижують системні ризики та підвищують довіру інвесторів

Джерело: власна розробка авторів

Отже, результати дослідження підтверджують, що економічна безпека будівельної галузі України в умовах післявоєнного відновлення формується під впливом комплексу взаємопов'язаних загроз, які охоплюють фінансову, структурну та інституційну площини. Їх сукупна дія зумовлює багаторівневі ризики, що обмежують здатність галузі до стійкого розвитку навіть за відновлення обсягів виробництва та доходів.

Обґрунтовані стратегічні пріоритети мають системний характер і орієнтовані на усунення першопричин виявлених дисбалансів. Їх реалізація створює передумови для підвищення фінансової стійкості підприємств, відновлення конкурентного середовища, зниження інституційних ризиків та формування прогнозованої моделі післявоєнного розвитку будівельної галузі України.

Висновки. Результати аналізу свідчать, що будівельна галузь України в умовах післявоєнного відновлення функціонує в середовищі підвищеної невизначеності, сформованої поєднанням фінансових, структурних та інституційних ризиків. Довгострокова динаміка основних показників відображає втрату частини підприємницького потенціалу, фрагментований характер відновлення обсягів виробництва й доходів, а також нестійкість операційної рентабельності підприємств. Скорочення кількості суб'єктів

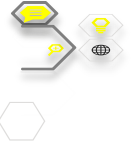


господарювання та концентрація ринку обмежують конкурентне середовище й знижують адаптивні можливості галузі, тоді як помірне відновлення рентабельності у 2023–2024 роках не забезпечує достатньої фінансової самодостатності та посилює залежність від зовнішнього фінансування. Сукупність цих тенденцій формує багаторівневі ризики економічної безпеки, що стримують реалізацію масштабних проєктів післявоєнного відновлення навіть в умовах зростання будівельної активності. Обґрунтована система стратегічних пріоритетів, спрямована на підвищення фінансової стійкості підприємств, підтримку малого та середнього бізнесу, диверсифікацію джерел фінансування й удосконалення інституційних умов, створює передумови для переходу до стійкої моделі розвитку будівельної галузі України.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з формуванням індикативної системи оцінювання економічної безпеки будівельної галузі та кількісним моделюванням впливу основних чинників на стійкість післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Кочегаров С. Інституційна спроможність будівельних ММСП у забезпеченні економічної безпеки в умовах повоєнного відновлення. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. № 9. С. 135–142. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-9-18>
2. Коба О. Економічна безпека будівельної галузі в умовах викликів і загроз воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-9>
3. Кришталь Г. Державне управління будівельною галуззю в умовах цифровізації та глобальних трансформацій економіки. *Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку*. 2025. № 3(33). С. 100–110. DOI: <https://doi.org/10.26661/2522-1566/2025-3/33-08>
4. Hua Y., Kang M., Yao H., Fu Y. How to foster project organization



resilience in the construction industry: The role of data governance capabilities. *Buildings*. 2025. Vol. 15, № 8. Article 1219. DOI: <https://doi.org/10.3390/buildings15081219>

5. Davymuka R. N. Trends and prospects for investment in housing construction in Ukraine: regional aspect. *Регіональна економіка*. 2025. №3. С. 81–97. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2025-3-8>

6. Cifuentes-Faura J. Ukraine's post-war reconstruction: Building smart cities and governments through a sustainability-based reconstruction plan. *Journal of Cleaner Production*. 2023. Vol. 419. Article 138323. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2023.138323>.

7. Kantsedal N., Chernenko K., Dugar T., Leha O., Yaloveha L., Priyda T. Impact of Russia's invasion of Ukraine on world finance. *Cuestiones Políticas*. 2023. Vol. 41, № 78. P. 662–677. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4178.45>

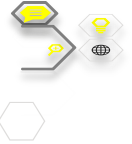
8. Ilina A. Modeling of a system for effective ranking governance of human capital development in Ukraine. *Věda a Perspektivy*. 2025. № 8(51). С. 8–28. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-8\(51\)-8-28](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2025-8(51)-8-28)

9. Ilina A. Human capital in the system of innovative design of special (free) economic zones. *Національні інтереси України*. 2025. № 9(14). С. 752–771. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-9\(14\)-752-771](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-9(14)-752-771)

10. Ganchev V. Automotive business marketing with the use of artificial intelligence technologies for service personalization. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 15. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17060084>

11. Гасенко Ю. Вплив ефективного управління запасами на фінансову стабільність підприємств. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. № 11. С. 85–92. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2025-11-11>

12. Гетманенко О. О. Економіка війни: вплив сучасних військових конфліктів на глобальну економічну стабільність. *Актуальні проблеми*



економіки. 2025. № 4(286). С. 90–101. DOI: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2025-1-286-90-101>

13. Титок В. В., Сиволап Ю. В. Організаційно-економічне управління вартістю життєвого циклу будівельних об'єктів: проблеми та шляхи розв'язання. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 15. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14881912>

14. Emelianova O., Tytok V., Lavrukhina K., Shatrova I., Demydova O. Digital transformation in the construction industry: Analysing the impact of technological changes on construction processes. *Estoa. Journal of the Faculty of Architecture and Urbanism*. 2025. Vol. 14, № 27. P. 257–268. DOI: <https://doi.org/10.18537/est.v014.n027.a16>

15. Klymak M., Vlandas T. Governance in times of war: Public procurement in Ukraine. *PLoS ONE*. 2024. Vol. 19, № 6. Article e0305344. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0305344>

16. Кириченко С. О., Кацевич М. М. Управління ризиками фінансової діяльності в будівельній галузі. *Бізнес Інформ*. 2024. № 10. С. 175–181. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-175-181>

17. Ляшенко О. М., Павлова О. М., Павлов К. В., Самойленко Б. В. Інвестиційно-соціальний механізм розвитку системи забезпечення житлом населення України в умовах воєнного та післявоєнного періоду. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 4. С. 86–90. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-4-20>

18. Гбур З. Основні аспекти відновлення інвестиційної активності в будівельній сфері в умовах воєнного стану. *Публічне управління і політика*. 2025. № 5(9). DOI: <https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.5.03>

19. Економічна статистика. Діяльність підприємств. *Державна служба статистики України: вебсайт*. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 30.10.2025).